

ВЕСТНИК

**НАЦИОНАЛЬНОГО ТЕХНИЧЕСКОГО
УНИВЕРСИТЕТА
«ХПИ»**

1-1 ` 2008

Харьков

ВЕСТНИК НАЦИОНАЛЬНОГО ТЕХНИЧЕСКОГО УНИВЕРСИТЕТА “ХПИ”

Сборник научных трудов 1-1 ` 2008 Тематический выпуск “Технический прогресс и эффективность производства”

Издание основано Национальным техническим университетом
«Харьковский политехнический институт» в 2001 году

Государственное издание
Свидетельство Госкомитета по
информационной политике Украины
КВ № 5256 от 2 июля 2001 года

КООРДИНАЦИОННЫЙ СОВЕТ:

Председатель

Л.Л.Товажнянский, д-р техн.наук, проф.

Секретарь координационного совета

О.Б.Анипко, д-р техн.наук, проф.

А.П.Марченко, д-р техн.наук, проф.
Е.И.Сокол, д-р техн.наук, проф.
М.Д.Годлевский, д-р техн.наук, проф.
В.Г.Данько, д-р техн.наук, проф.
В.Д.Дмитриенко, д-р техн.наук, проф.
В.Б.Клепиков, д-р техн.наук, проф.
В.А.Лозовой, д-р фил.наук, проф.
О.К.Морачковский, д-р техн.наук, проф.
М.И.Рыщенко, д-р техн.наук, проф.
В.Б.Самородов, д-р техн.наук, проф.
В.П.Себко, д-р техн.наук, проф.
В.И.Таран, д-р техн.наук, проф.
Ю.В.Тимофеев, д-р техн.наук, проф.
А.Ф.Шеховцов, д-р техн.наук, проф.
П.Г.Перерва, д-р экон.наук, проф.
Н.И.Погорелов, канд.экон.наук, проф.

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ:

Ответственные редакторы:

П.Г.Перерва, д-р экон.наук, проф.

Н.И.Погорелов, канд.экон.наук, проф.

Ответственный секретарь:

О.И.Савченко, канд.экон.наук

Мищенко В.Я.; д-р экон. наук, проф.
Яковлев А.И.; д-р экон. наук, проф.
Тимофеев В.М.; д-р экон. наук, проф.
Гуревичев М.М.; д-р экон. наук, проф.
Заруба В.Я.; д-р экон. наук, проф.
Ивин Л.Н. д-р техн. наук, проф.
Орлов П.А. д-р экон. наук, проф.
Герасимчук В.Г., д-р экон. наук, проф.
Кузьмин О.Е. д-р экон. наук, проф.
Гончаров В.И. д-р экон. наук, проф.

Адрес редколлегии: 61002, Харьков,
ул. Фрунзе, 21. НТУ “ХПИ”.
Кафедра организации производства и
управления персоналом, тел.(0572) 473-107

Вісник Національного технічного університету “Харківський політехнічний інститут”. Збірник наукових праць. Тематичний випуск: Технічний прогрес та ефективність виробництва. – Харків: НТУ”ХПІ”.

У збірнику наукових праць НТУ”ХПІ” розглядаються актуальні питання побудови ринкової економіки в Україні: перспективи й актуальні проблеми правової охорони та ринкового використання інтелектуальній власності, комерціалізація технології, правова охорона комп’ютерних програм, перспективи розвитку та вдосконалення законодавства, кадрове забезпечення сфери інтелектуальній власності, інвестиційний клімат та перспективи використання результатів інтелектуальної праці у господарчій обороті та інш.

Для викладачів, наукових та практичних працівників, спеціалістів та аспірантів.

В сборнике научных трудов НТУ”ХПИ” рассматриваются актуальные вопросы построения рыночной экономики в Украине: перспективы и актуальные проблемы правовой охраны и рыночного использования интеллектуальной собственности, коммерциализация технологии, правовая охрана компьютерных программ, перспективы развития и усовершенствования законодательства, кадровое обеспечение сферы интеллектуальной собственности, инвестиционный климат и перспективы использования результатов интеллектуального труда в хозяйственном обороте и др.

Для преподавателей, научных и практических работников, специалистов и аспирантов.

Перерва П.Г.,

доктор екон.наук

Гладенко І.В.

Косенко О.П.

Національний технічний університет «ХПІ»

ОБГРУНТУВАННЯ ЗОВНІШНІХ ТА ВНУТРІШНІХ ЧИННИКІВ МОНІТОРИНГУ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

Розглянуто сутність моніторингу як економічної категорії стосовно до інноваційного розвитку машинобудівного підприємства. Обґрунтовано систему чинників зовнішнього та внутрішнього інноваційного середовища як об'єктів моніторингу. Доведено необхідність керування виділеними чинниками.

Monitoring essence is considered as an economic category of stосвно to innovative development of machine-building enterprise. Grounded system of factors of external and internal innovative environment as monitoring objects. The necessity of management the selected factors is well-proven..

Сучасний стан української економіки характеризується, перш за все, динамічними змінами зовнішнього середовища і вимагає від господарюючих суб'єктів адекватної реакції, що дозволяє враховувати ці зміни, як в оперативній діяльності, так і при розробці стратегічних пріоритетів розвитку. Крім цього, відстежування змін в ринковій кон'юктурі і показників інноваційної діяльності підприємства дозволяє приростити результати роботи підприємства і його конкурентний статус.

У зв'язку з цим, одним з основних інструментів приросту лідерських позицій на ринку стає ефективний алгоритм моніторингу чинників зовнішнього і внутрішнього інноваційного середовища з виділенням методичних основ, необхідних для розробки і подальшої реалізації управлінських рішень,

направлених на максимізацію результатів інноваційної діяльності і поліпшення конкурентного статусу підприємства.

Вирішення проблеми розробки і впровадження алгоритму ефективного моніторингу, на наш погляд, зводиться до вирішення наступних завдань:

1) визначення масиву даних, які зумовлюють ефективне функціонування інноваційної діяльності підприємства;

2) розробка системи збору і обробки первинної і вторинної інформації про стан і результати інноваційної діяльності;

3) визначення періодичності збору даних для різних інформаційних категорій;

4) розробка кінцевої кількості показників і індикаторів, які характеризують ефективність інноваційної діяльності підприємства;

5) інтерпретація результатів моніторингу інноваційної діяльності підприємства;

6) додання результатам моніторингу прикладного характеру для розробки управлінських рішень з метою покращення інноваційної діяльності.

У загальному сенсі, моніторинг інноваційної діяльності доцільно розглядати з двох точок зору: як постійне спостереження за яким-небудь процесом з метою виявлення його відповідності бажаному результату або первинним припущенням; і як спостереження, оцінку і прогноз стану економічного середовища у зв'язку з діяльністю ринкових суб'єктів, агентів і інститутів.

Якнайповніше визначення моніторингу включає, на наш погляд, *контроль, систематичне спостереження, стеження за зміною, механізм постійного спостереження за контрольованими показниками об'єкту, що вивчається, і їх зміною з оцінкою розмірів і причин відхилень, а також управління ними шляхом своєчасного інформування про можливість настання несприятливих, критичних або неприпустимих змін.*

Проте, з метою наукової деталізації категорії моніторингу, визначення його прикладного значення, моніторинг доцільно визначити як безперервне отримання і документування (занесення в електронну базу даних) достовірної, всесторонньої, об'єктивної і актуальної інформації, тобто накопичення фактів, що характеризують досліджуваний об'єкт; оцінку і систематичний аналіз цієї інформації; виявлення відхилень від заданих показників інноваційного розвитку

об'єкту і їх причин; розробку рекомендацій по їх усуненню або по перегляду заданих показників, а також прогнозування майбутнього стану об'єкту.

З даного визначення витікає, що моніторинг є універсальним інструментом управління інноваційними процесами, що проходять як в економіці, екології, суспільстві, політиці, так і в регіонах і на окремих підприємствах, що і пояснює його таке широке на сьогоднішній день застосування.

Кінцевою метою моніторингу є управління змінами, відхиленнями шляхом своєчасного інформування про можливість настання несприятливих змін, що відволікають менеджмент підприємств від досягнення заданої мети інноваційного розвитку.

Багато авторів в методологічному плані не згадують ні про об'єкт, ні про суб'єкта моніторингу, відразу приступаючи до викладу конкретного матеріалу по проблемах того або іншого моніторингу. Таким чином, з цього питання також немає єдиного підходу.

У зв'язку з цим нами пропонуються наступні визначення об'єкту і суб'єкта моніторингу.

Об'єктом моніторингу стає явище, процес, стан, основними характеристиками яких є мінливість, рухливість, динамічність, а також які вимагають керуваності з боку суб'єкта моніторингу.

Як суб'єкт моніторингу виступають люди, члени однієї команди, в укрупненому плані що є або підприємством, або державною організацією залежно від рівня і об'єкту моніторингу.

У даному дослідженні під *об'єктами* моніторингу розуміються інноваційний розвиток підприємства з метою підвищення його конкурентоспроможності і конкурентоспроможності його продукції, а під *суб'єктами* - управлінська команда підприємства, очолювана генеральним директором.

У даному конкретному випадку об'єкт моніторингу можна представити у вигляді системи взаємозв'язаних чинників і інструментарію, за рахунок якого і досягається певний конкурентний статус господарюючого суб'єкта.

Таким чином, ми приходимо до формування масиву даних і явищ, які повинні бути піддані спостереженню з певним ступенем періодичністю для забезпечення можливості оперативного втручання в бізнес-процес. Дане втручання відбувається за допомогою ініціації своєчасних управлінських рішень, направлених на приріст

конкурентного положення підприємства, посилення його позицій і максимізацію результатів діяльності.

Розглядаючи класифікацію чинників, що впливають на результати інноваційної діяльності підприємства, на наш погляд, слід дотримуватися традиційних принципів, а саме розділити чинники зовнішнього і внутрішнього інноваційного середовища. Крім того, для цілей оперативного інноваційного менеджменту доцільно ранжувати виділені чинники по ступеню управлінської дії в галузі інноваційної діяльності.

Перше розділення обумовлене різним принципом спостережень за впливаючими чинниками, друге – пріоритетністю спостереження і оптимізацією ресурсного забезпечення процесу моніторингу.

Схемне поле для моніторингу чинників зовнішнього середовища представлено на рис. 1.

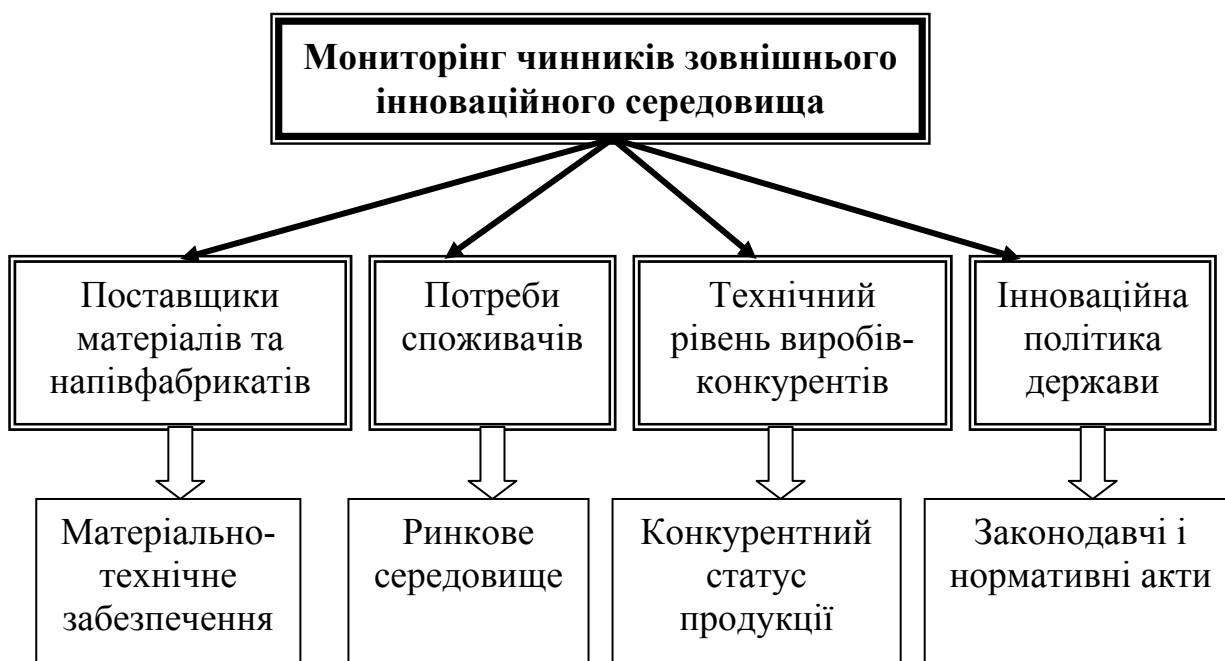

Рис. 1 – Об'єкти оцінки при проведенні зовнішнього моніторингу

Якщо розглянути запропоновані напрями моніторингу, то можна відмітити, що перші три відносяться до чинників, що піддаються управлінню. Останній, четвертий напрям у меншій мірі схильний до дії з боку менеджменту підприємства і виявляється тільки через лобістську політику в рамках законодавчих органів. Разом з тим, в системі моніторингу інноваційного розвитку окремого підприємства цей напрямок прогнозувати і відслідковувати є безперспективним. Тому ми пропонуємо при моніторингу чинників інноваційного розвитку підприємства його брати до

уваги як явище уже здійснене, тобто таке на яке окремо взяте підприємство не зможе дієво впливати.

Аналіз чинників внутрішнього середовища підприємства дозволяє також виділити певне поле для внутрішньофірмового моніторингу. Ці напрями схемний показані на рис. 2.

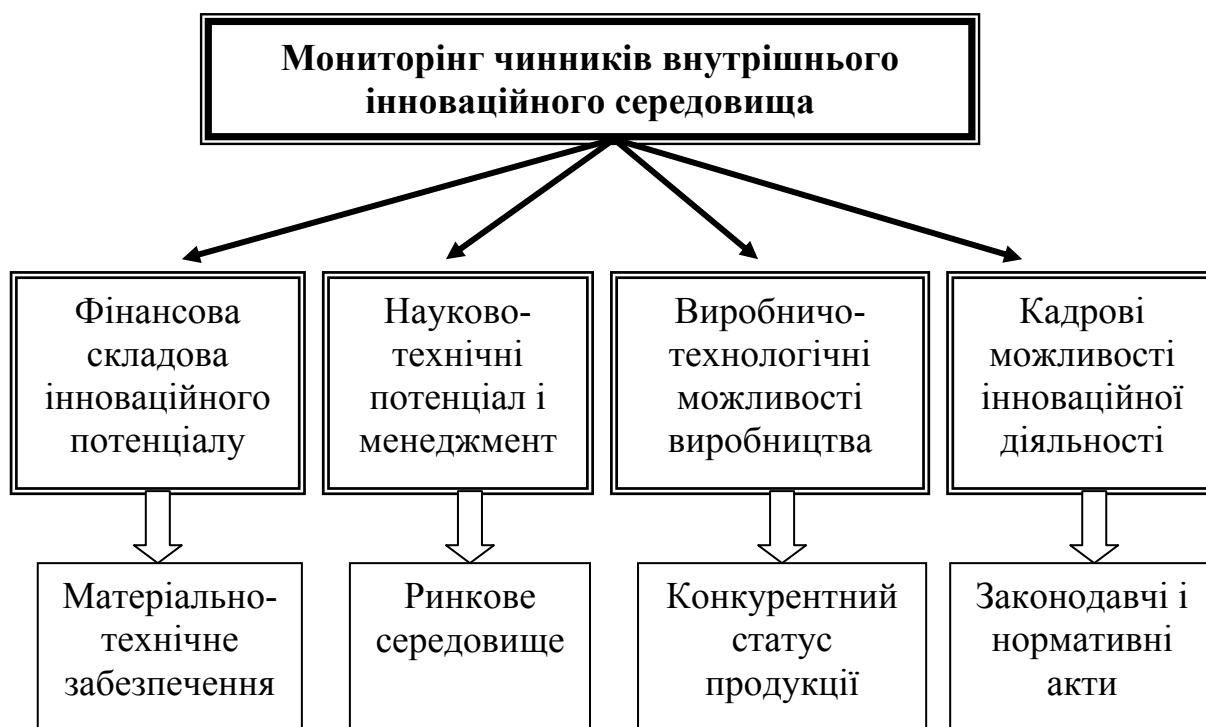

Рис. 2 – Об'єкти оцінки при проведенні внутрішнього моніторингу

Моніторинг підприємства є дієвим інструментом внутрішньофірмового менеджменту і дозволяє значною мірою поліпшити роботу підприємства. Проте, сучасні методи моніторингу, розглянуті в науці і вживані в бізнес практиці, є спеціалізованими, тобто дозволяють оцінити ефективність тільки окремо взятого напрямку діяльності підприємства. Розробка і використання комбінованої системи моніторингу дозволить гармонізувати всі аспекти діяльності підприємства і підвищити його конкурентний статус.

Основна проблема, що стоїть перед українськими виробниками полягає в необхідності формування тенденції стійкого зростання конкурентних позицій, як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках. Особливо гостро дана проблема стоїть перед виробниками, орієнтованими на виробництво продукції кінцевого споживання, – це визначається майбутнім вступом України до Всесвітньої торгової організації.

Список літератури

1. Гончарова Н.П. Новые технологические системы: качество, потребность, эффективность / Н.П.Гончарова, П.Г.Перерва, А.И.Яковлев // - К.: Наукова думка, 1989.- 176с.
2. Перерва П.Г. Потребность в электротехнических средствах автоматизации. Теория и методы определения [Текст] : [монография] / П. Г. Перерва. - Х. : Основа, 1991. - 114 с. : табл., рис. - Библиогр.: с. 138-142.
3. Перерва П.Г. Самомаркетинг менеджера и бизнесмена. - Ростов н / Д: Феникс, 2003. - 592 с. (Серия «Психология бизнеса»)
4. Перерва П.Г. Управление маркетингом на машиностроительном предприятии / П.Г.Перерва / Учеб.пособие для машиностроительных специальностей инж.-техн.вузов. - Харьков : «Основа», 1993. - 288с.
5. Перерва П.Г. Проблемы совершенствования методологии определения потребности в электротехнической продукции / П.Г.Перерва, А.К.Плетников // Электротехн.пром-сть. Сер.27. Общеотраслевые вопр. электропромышленности. Экономика. Организация. Управление. Планирование и производство. Обзор.информ. - М.: Информэлектро, 1989.- 52с.
6. Яковлев А.И. Организация и управление электротехнической промышленностью: Сб.задач, лаб.работ, деловых игр / А.И.Яковлев, Т.И.Задерихина, П.Г.Перерва // Учебное пособие для электротехн.специал. инж.-техн.вузов.- Харьков : Изд-во «Основа», 1990.- 141с.
7. Перерва П.Г. Маркетинг инновационного процесса / П.Г.Перерва, Н.П.Гочарова, А.И.Яковлев и др. // Учебное пособие - К.: ВИРА-Р, 1998.- 267с.
8. Перерва П.Г. Основы маркетинга высоких технологий: Учебное пособие / П.Г.Перерва, А.И.Грабченко, Р.Ф.Смоловик.- Харьков : ХГПУ, 1999.- 242с. 25
- 9.Яковлев А.И. Экономика электротехнической промышленности / А.И.Яковлев, Т.И.Задерихина, П.Г.Перерва // Учебное пособие для электротехн.специал. инж.-техн.вузов.- Харьков : Выща шк. Изд-во при ХГУ, 1990.- 136с.
10. Перерва П. Г. Економіка і маркетинг виробничо–підприємницької діяльності: Навч. посібник / За ред. проф. Перерви П. Г., проф. Гаврись О. М., проф. Погорелова М. І. – Харків : НТУ «ХП», 2004. – 640 с.
11. Погорелов И.Н. Экономика и организация труда / И.Н.Погорелов, Н.И.Погорелов, П.Г.Перерва, А.М.Колот, С.А.Мехович [Монография].- Харьков : Фактор, 2007.- 640с.
12. Перерва П. Г. Організація та управління інноваційною діяльністю: підручник / П. Г. Перерва, С. А. Мехович, М. І. Погорелов. - Харків: НТУ "ХП", 2008. – 1025 с.
13. Перерва П.Г. Економіка та організація інноваційної діяльності : підруч. / П.Г.Перерва; за ред. П.Г.Перерви, С.А.Меховича, М.І.Погорелова. – Харків : НТУ «ХП», 2008. – 1080 с.

Поступила до редакції 13.11.2007 р.

Наукове видання

**ВІСНИК
НАЦІОНАЛЬНОГО ТЕХНІЧНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ “ХПІ”**

Збірник наукових праць

Тематичний випуск

“Технічний прогрес та ефективність виробництва”

**Випуск № 1-1
2008**

Науковий редактор д.е.н, проф. Перерва П.Г.

Технічний редактор Погорелов С.М.

Відповідальний за випуск к.т.н. Обухова І.Б.

Формат 60x84 1/16. Папір RISO - друк.
Гарнітура Тймс. Ум.друк.арк. 18,1.
Облік.-вид.арк. 20,0 Тираж 300 прим. Ціна договірна

Видавничий центр НТУ «ХПІ»
Свідоцтво про держреєстрацію ДК №116 від 10.07.2000р.
«ХПІ», 61002, Харків, вул.. Фрунзе, 21